

รายงานการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากเพื่อลดปัญหาโรคในช่องปาก
ในเด็กและครอบครัว: การวิจัยปฏิบัติการชุมชน

Development of Oral Health Literate School for Decreasing Oral health
Disease of School Age Children and Family: Community Action Research

จัดทำโดย

รศ.ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รศ.ทญ.ดร.เกศกาญจน์ เกศวายุธ คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดร.ปริญวิทย์ นุราช คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

พ.ศ. 2564

รายงานการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากเพื่อลดปัญหาโรคในช่องปาก
ในเด็กและครอบครัว: การวิจัยปฏิบัติการชุมชน

Development of Oral Health Literate School for Decreasing Oral health
Disease of School Age Children and Family: Community Action Research

จัดทำโดย

รศ.ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รศ.ทญ.ดร.เกศกาญจน์ เกศวยุทธ คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดร.ปริญวิทย์ นุราช คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

พ.ศ. 2564

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement)

การดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากเพื่อลดปัญหาโรคในช่องปาก ในเด็กและครอบครัว: การวิจัยปฏิบัติการชุมชน ในครั้งนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2563 ด้านการพัฒนาสุขภาพ สังคม และสิ่งแวดล้อม กลุ่มเรื่อง การศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เป็นผู้ร่วมวิจัยในครั้งนี้ จากคณะทันตแพทย์ และจากผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ทางคณะวิจัย ใคร่ขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ ที่ได้ให้ความร่วมมือในทุกขั้นตอนการปฏิบัติการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย ทันตแพทย์หญิง จุฑามาศ ตริรัตน์พันธ์ุ โรงพยาบาลศูนย์ตรัง ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ จริญญา เซลลอง โรงพยาบาลสุวรรณภูมิ และ รศ.ดร.ทพญ. เกศกาญจน์ เกศวุธ และผู้บริหารโรงเรียนสมาราชินีจังหวัดตรัง ประกอบด้วย ดร. สุมิตร สามห้วย ผู้อำนวยการ นางสาวนวลจันทร์ ช่องดารากุล รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ และคุณครูผู้สอนได้แก่ นางปิยะนุช สุวรรณพัฒน์ นายทิวากร เพิ่มลาภ และ นางสาวกุลญาดา ชาญภคินันท์ ผู้บริหารโรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล จังหวัดร้อยเอ็ดได้แก่ นายสุเทพ ชัชวาล รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และคุณครูผู้สอนได้แก่ นายราชันย์ สัมฤทธิ์ และนายธิติศรณ์ รัตนสมัย และโรงเรียนสตรีนันทบุรี จังหวัดนันทบุรี และคุณครูผู้สอนได้แก่ นางสาวทัชชกร เพชรหว่า นางสาวผกามาศ คำพร และ นางสาวพรรณทิพย์ เกษณา ตลอดจนผู้ปกครองและนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และขอขอบคุณ คณาจารย์ผู้ตรวจคุณภาพแบบวัดในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทญ. ผกาภรณ์ พันธุ์ดี จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรินทร์ กิตติพิชัยจากมหาวิทยาลัยมหิดลและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศรา พึ่งโพธิ์สภ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

และขอขอบคุณต้นสังกัดของคณะวิจัยที่ให้โอกาสในการพัฒนาด้วยการเรียนรู้ผ่านการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อังศิรินทร์ อินทรกำแหงและคณะ

บทสรุปผู้บริหาร

แผนงานวิจัย: การพัฒนาสุขภาพ สังคม และสิ่งแวดล้อม กลุ่มเรื่อง การศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้
รหัสโครงการ: 1184615 รหัสข้อเสนอการวิจัย: 2563NRCT32812

ชื่อเรื่อง: การพัฒนาโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากเพื่อลดปัญหาโรคในช่องปาก ในเด็กและครอบครัว:
การวิจัยปฏิบัติการชุมชน (Development of Oral Health Literate School for Decreasing
Oral Health Disease of School Age Children and Family: Community Action Research)

คณะผู้วิจัย: รศ.ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รศ.ทญ.ดร.เกศกาญจน์ เกศวายุธ คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดร.ปริณวิทย์ นุราช คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งบประมาณและระยะเวลาทำวิจัย:

ได้รับงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

ระยะเวลาทำวิจัย ตั้งแต่ เดือนกันยายน 2563 ถึง เดือนสิงหาคม 2564

สรุปโครงการวิจัย:

หลักการและเหตุผลที่ต้องทำวิจัย

จากการสำรวจครั้งที่ 8 พ.ศ. 2560 พบว่า อาการของโรคฟันผุ โรคเหงือก และโรคปริทันต์ในเด็กสูงขึ้น ร้อยละ 50 สาเหตุเกิดจากพฤติกรรมทางทันตสุขภาพ ที่ส่งผลต่อสุขภาพจิต สังคม ค่าใช้จ่ายและหยุดเรียน (สำนักทันตสาธารณสุข, 2561) และพบว่า ผู้ที่มีความรอบรู้ด้านอนามัยช่องปากสูงจะมีสุขภาพช่องปากและสุขภาพที่ดีขึ้น (Helitzer, Hollis, Sanders, & Roybal, 2012; ปริณวิทย์ นุราช, เกศกาญจน์ เกศวายุธ, & อังคินันท์ อินทรกำแหง, 2562) นโยบายด้านความรอบรู้ด้านสุขภาพหากมีการจัดกระทำในเด็กผ่านหลักสูตรชีวิต (Philippas & Lo, 2005) โดยเน้นให้โรงเรียนสามารถพัฒนาความรอบรู้ของเด็กโดยผ่านหลักสูตรและสิ่งแวดล้อมด้วยโปรแกรมสุขศึกษา (Marmot et al., 2010) ดังนั้นการพัฒนาให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนแห่งความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากตามแนวคิดโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพของ กระทรวงสาธารณสุข ที่เน้นองค์ประกอบของการมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทุกกลุ่มในโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และทันตแพทย์ในพื้นที่ มาร่วมกันกำหนดกรอบเนื้อหาการพัฒนา มีนโยบายของโรงเรียนหรือของรายวิชากลุ่มสาระ มีการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านสุขภาพช่องปาก ครูมีสมรรถนะความสามารถในการสื่อสารและการถ่ายทอดสู่นักเรียน และนักเรียนมีทักษะความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก และทักษะการสื่อสารไปยังผู้ปกครอง ที่จะช่วยลดปัญหาโรคในช่องปากเพิ่มขึ้น และการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากเป็นการดำเนินการในกลุ่มผู้สอนตามมาตรฐานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้วยความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับวิชาชีพทันตกรรม

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้นำทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยคือ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ของ Sorensen (2013) วัดจาก 4 ด้านคือ 1) การเข้าถึงข้อมูลและบริการ 2) การทำความเข้าใจในข้อมูลและบริการ 3) การประเมินและ 4) การตัดสินใจไปประยุกต์ใช้เพื่อการดูแลสุขภาพช่องปากตนเองอย่างถูกต้อง ใช้แนวคิดโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพของ กระทรวงสาธารณสุข เพื่อการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของโรงเรียน ร่วมกับเนื้อหาการสอนในรายวิชาสุขศึกษาซึ่งเป็นการบูรณาการ ระหว่างแนวคิดเกี่ยวกับความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความรู้พื้นฐานด้านสุขภาพช่องปาก และทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูมและคณะ (Bloom et al., 1956) ในรายวิชาสุขศึกษา (กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปากโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปากของนักเรียนสำหรับครูในโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปาก

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการทางเทคนิค ประกอบด้วย 5 ขั้น 1) การเตรียมการ (Preparing) 2) การวางแผน (Planning) 3) การปฏิบัติ (Acting) 4) การสังเกต (Observing) และ 5) การสะท้อนผล (Reflecting)

ผู้เข้าร่วมวิจัยคือ ผู้บริหารโรงเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยเพื่อพัฒนาเป็นโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปาก จาก 3 ภูมิภาค ๆ ละ 1 โรงเรียนได้แก่ 1) โรงเรียนสภาราชนิจังหวัดตรัง 2) โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาลจังหวัดร้อยเอ็ด และ 3) โรงเรียนสตรีนันทบุรีจังหวัดนันทบุรี ซึ่งสมัครใจเป็นผู้ร่วมวิจัยเพื่อเป็นโรงเรียนต้นแบบด้านความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก และทันตแพทย์ในโรงพยาบาลศูนย์ รวม 14 คนเพื่อเข้าร่วมประชุมสัมมนาเพื่อหาแนวทางและร่วมจัดทำโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อพัฒนาโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปากโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้คำถามเชิงบวกในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อค้นหาการจัดการเรียนสอนเกี่ยวกับรายวิชาสุขศึกษาในระดับมัธยม ศึกษาจากกิจกรรมได้พบมุมมอง การประเมินและการสะท้อนผลร่วมกันของผู้ร่วมวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ 1) ครูที่จัดการเรียนการสอนรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 รวม 180 คนและ 3) ผู้ปกครอง 120 คนรวมจำนวน 300 คน เพื่อมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมการสอนของครูตามแผนการสอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพและความรู้ด้านสุขภาพช่องปากที่บูรณาการเข้ากับแผนการสอนในรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปากของนักเรียนสำหรับครูในโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปาก โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสุขศึกษาที่มีการบูรณาการเนื้อหาความรู้ด้านสุขภาพช่องปากใน 1 เทอม

การเก็บข้อมูล เชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการใช้กระบวนการค้นหาข้อมูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจโดยผ่านคำถามทางบวก (Appreciative Inquiry) ด้วยเทคนิคคำถามเพื่อสร้างคุณค่า (Appreciative Inquiry: AI) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การค้นหาจุดดีและจุดแข็ง ขั้นที่ 2 การแสดงความฝันในอนาคต ขั้นที่ 3 การออกแบบการปฏิบัติการ ขั้นที่ 4 เป็นการสร้างกลุ่มปฏิบัติการที่เชื่อมโยงเพื่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบเน้นการสร้างคุณค่าเพื่ออนาคตจะเป็นจริงอย่างยั่งยืน และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามความรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปากและแบบวัดความรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปาก

การวัดผล/การวิเคราะห์ผลการวิจัย

1. ผลลัพธ์ คือ ครูสอนวิชาสาระการเรียนรู้ด้านสุขศึกษาและพลศึกษาที่เข้าร่วมโครงการมีความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากและมีความรู้ความเข้าใจในโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก
2. นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก และมีความรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปาก

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) สำหรับการใช้เทคนิค Appreciative Inquiry (AI) และการวิเคราะห์ผลการนำไปใช้ ด้วยสถิติพื้นฐาน จำนวน ร้อยละ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยที่ได้ครั้งนี้จะช่วยให้ผู้สอนรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา รวมถึงผู้เรียนได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับ ลักษณะ กระบวนการ ผลลัพธ์กระบวนการเกิดความรู้ด้าน สุขภาพช่องปาก
2. ผู้สอนได้โปรแกรมการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพช่องปากอย่างเป็นระบบ

ประโยชน์ต่อวงการศึกษาลและสังคม

1. ได้องค์ความรู้สหวิทยาการทั้งด้านการศึกษาและสาธารณสุขที่เป็นกรอบในการศึกษาทั้งระดับบุคคล หลักสูตร ทำให้ผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้นำไปใช้เป็นนโยบายและเป็นแนวทางสำหรับบุคลากรสุขภาพในการส่งเสริมโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพให้ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดที่เข้าร่วมเป็นเบื้องต้น
2. ได้โรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปากที่พัฒนาขึ้นจากการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้รูปแบบโปรแกรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างความรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปากของครู นักเรียนและผู้ปกครอง ในโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปาก ที่สามารถนำไปขยายผลได้

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปากโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการและแนวคิดตรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุขในมิติ ของการมีส่วนร่วมของทั้งระดับนโยบายโดยผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมเห็นความสำคัญ ครูมีสมรรถนะในการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพช่องปากให้นักเรียน และนักเรียนมีความสามารถในการสื่อสารความรู้ด้านสุขภาพสู่ผู้ปกครอง ทั้งนี้ในการเริ่มต้นกิจกรรมเพื่อวางแผนการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพช่องปากในโรงเรียน โดยใช้คำถามเชิงบวกในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อค้นหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับรายวิชาสุขศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ทำให้ได้พบมุมมอง การประเมินและการสะท้อนผลร่วมกันของผู้ร่วมวิจัยในการเข้าร่วมกิจกรรมประชุมสัมมนา ทำให้ผู้บริหารและครูได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ต่อการเป็นครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาและพลศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชา "ความรู้รอบรู้สุขภาพช่องปาก" (oral health literacy) ได้ข้อสรุปจากการสัมมนา 1.1) กำหนดการนำโปรแกรมการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพช่องปากไปใช้โดยจะเริ่มดำเนินการเปิดเทอม 1.2) ทุกโรงเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญสำหรับความรู้ด้านสุขภาพช่องปากเป็นอย่างมาก และต้องการให้ผู้เรียนทุกระดับชั้นได้รับการพัฒนาเหมือนกัน 1.3) ได้เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพช่องปากเข้าไปใน 20 คาบตรงจุดใดจุดหนึ่งของเนื้อเรียนใน 1 เทอม โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับผู้สอนในวิชาสุขศึกษา 1.4) ทุกคนมีความคาดหวังว่า ไม่ว่าโครงการวิจัยนี้จะประสบความสำเร็จเพียงใด ทุกโรงเรียนจะนำสิ่งนี้ไปพัฒนาต่อไปในอนาคต และส่งต่อโรงเรียนเครือข่ายทั้งหมดเพื่อขยายผลเกี่ยวกับสุขภาพช่องปากที่ดี และ 1.5) ยังไม่มีโรงเรียนใดที่มีการจัดการเรียนการสอนด้วยการสร้างความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก จึงเป็นครั้งแรกของครู

ผลลัพธ์ต่อยอดที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนคือ 1) ทำให้กลุ่มโรงเรียนและทันตแพทย์ได้มีการสร้างเครือข่ายทางวิชาสุขศึกษาเพื่อพัฒนารายวิชานี้ไปด้วยกันต่อไปในอนาคต และเป็นการสร้างหลักการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการของความรู้ให้เกิดขึ้นในรายวิชา เพราะเมื่อทุกโรงเรียนได้เข้าใจเนื้อหา หลักการ และภัยของการเกิดโรคในช่องปาก ที่ส่งผลต่อทุกช่วงวัยและจะต้องสอนเด็กอย่างไรให้มีการเรียนแบบรอบรู้ ไม่ใช่เรียนแบบให้ความรู้เท่านั้นตามแบบที่ผ่านมา 2) เกิดมุมมองของการเห็นคุณค่าของรายวิชาสุขศึกษา ที่ผู้บริหารโรงเรียนพบว่าพวกเขาไม่เคยมองเห็นว่า จุดเด่นของวิชานี้อยู่ตรงไหน : จากการสัมมนาพบว่า วิชาสุขศึกษาเป็นวิชาที่ต้องสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีจรรยาบรรณและมีพฤติกรรมอย่างคนรอบรู้เกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อสามารถดูแล

สุขภาพตนเองและคนใกล้ตัวได้ ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานของสาขาสุขภาพเมื่อนักเรียนเข้าสู่มหาวิทยาลัย และเรียนวิชาทางสุขภาพ ที่ผู้เรียนต้องมีความแข็งแกร่งทางด้านอารมณ์ ความคิดและพฤติกรรม ที่จะเรียนต่อสาขาสุขภาพต่างๆ ได้ ไม่ใช่มีความรู้แค่หลักวิชาการทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ และ 3) ได้ร่างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก ที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ช่วงของ 1 เทอม การศึกษา ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ต้องประยุกต์เนื้อหาอย่างสร้างสรรค์ให้เข้ากับเนื้อหาเดิมของรายวิชาสุขศึกษาที่มีตัวชี้วัดเป็นตัวกำหนดเนื้อหาในการสอน

สรุปผลและการอภิปรายผลของการวิจัยขั้นตอนที่ 3-5

จากวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากของนักเรียนสำหรับครูในโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก หลังจากการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบเทคนิคในกลุ่มผู้บริหาร ครู และทันตแพทย์ในพื้นที่ของแต่ละโรงเรียนเพื่อสร้างโปรแกรมตามแผนการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก และได้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนรายวิชาสุขศึกษา ทำให้ได้มาซึ่ง “แผนการสอนกลาง” ในรายวิชาสุขศึกษาที่มีการบูรณาการเนื้อหาและเทคนิคหรือกิจกรรมการสอนระหว่างเนื้อหาเดิมตามตัวชี้วัดของสำนักปฐมภูมิการศึกษาขั้นพื้นฐานกับกระบวนการความรู้ด้านสุขภาพและสุขภาพช่องปาก มีการทำการทดสอบผู้เรียนเมื่อได้รับเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก ตลอดจนผู้เรียนนำทักษะที่ได้ฝึกเกี่ยวกับการให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้ปกครองด้วยกระบวนการความรู้ด้านสุขภาพช่องปากพบว่า

ผลการใช้โปรแกรมตามแผนการสอนในรายวิชาสุขศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 พบว่า

1. กลุ่มนักเรียน

1.1 นักเรียนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก ดังนี้ **ด้านการเข้าถึงข้อมูล** พบว่า อยู่ในระดับ ค่อนข้างง่าย พบจำนวน 9 ข้อ จำนวน 79-86 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90-47.80 และง่าย 5 ข้อ จำนวน 81-116 คน คิดเป็นร้อยละ 45-64 **ด้านการทำความเข้าใจข้อมูล** พบว่า อยู่ในระดับ ค่อนข้างง่าย พบจำนวน 9 ข้อ จำนวน 86-105 คน คิดเป็นร้อยละ 47.80-58.30 และ ระดับค่อนข้างยาก จำนวน 3 ข้อ จำนวน 79-84 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90-46.70 **ด้านการประเมินข้อมูล** พบว่า อยู่ในระดับ ค่อนข้างง่าย พบจำนวน 18 ข้อ จำนวน 85-105 คน คิดเป็นร้อยละ 47.20-58.30 และระดับค่อนข้างยาก จำนวน 2 ข้อ จำนวน 76 คน ทั้ง 2 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 42.20-45.20 และ **ด้านการประยุกต์ใช้ข้อมูล** พบว่า อยู่ในระดับ ค่อนข้างง่าย พบจำนวน 8 ข้อ จำนวน 84-106 คน คิดเป็นร้อยละ 46.70-58.90 และระดับค่อนข้างยาก จำนวน 1 ข้อ จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 62.20 จากผลของการประเมินความรู้ด้านสุขภาพช่องปากพบว่า กลุ่มนักเรียนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ **ระดับค่อนข้างง่ายในทุกด้าน** หรือแปลผลได้ว่า นักเรียนมีความสามารถในการเข้าถึง เข้าใจ ประเมินและประยุกต์ใช้ข้อมูลด้านสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

1.2 ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพช่องปากในกลุ่มนักเรียน พบว่า **การทำคามสะอาดช่องปากอย่างถูกวิธี** พบว่า นักเรียน ตอบถูก จำนวน 11 ข้อ มีจำนวน 73-153 คน คิดเป็นร้อยละ 40.60-85.00 และขณะเดียวกันมีคนที่ตอบด้วยความไม่แน่ใจ จำนวน 2 ข้อที่มีคะแนนสูงและเท่ากับคะแนนตอบถูกข้อหนึ่ง จำนวน 80-88 คน คิดเป็นร้อยละ 44.40-48.90 **การตรวจเช็คความผิดปกติในช่องปากเบื้องต้นด้วยตนเอง** พบว่า

นักเรียนตอบถูก จำนวน 10 ข้อที่มีคะแนนสูงสุด จำนวน 47-141 คน คิดเป็นร้อยละ 26.10-78.30 มีการตอบแบบไม่แน่ใจ 1 ข้อที่มีคะแนนสูงสุด จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 42.20 และตอบผิดข้อ จำนวน 1 ข้อที่มีคะแนนสูง จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 70 **การแยกแยะอาหารที่เป็นกลุ่มเสี่ยงของโรคฟันผุ** พบว่า นักเรียนตอบถูก จำนวน 12 ข้อที่มีคะแนนสูง จำนวน 53-132 คน คิดเป็นร้อยละ 29.40-73.30 และ**การเลือกใช้บริการด้านทันตกรรมสวยงาม** พบว่า นักเรียนตอบถูก จำนวน 12 ข้อที่มีคะแนนสูง จำนวน 87-151 คน คิดเป็นร้อยละ 48.30-83.90 แสดงให้เห็นว่า ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพช่องปากในกลุ่มนักเรียนมีความรู้ที่ถูกต้องจำนวนร้อยละสูงกว่า กลุ่มที่ไม่แน่ใจในความรู้ที่ตัวเองมีและไม่รู้

2. กลุ่มผู้ปกครอง

2.1 ผู้ปกครองมีความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก ดังนี้ **ด้านการเข้าถึงข้อมูล** พบว่า อยู่ในระดับค่อนข้างง่าย พบจำนวน 12 ข้อ จำนวน 55-68 คน คิดเป็นร้อยละ 45.80-56.70 และง่ายมาก 1 ข้อ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 46.70 **ด้านการทำความเข้าใจข้อมูล** พบว่า อยู่ในระดับค่อนข้างง่าย พบจำนวน 12 ข้อ จำนวน 52-73 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30-60.80 **ด้านการประเมินข้อมูล** พบว่า อยู่ในระดับค่อนข้างง่าย พบจำนวน 20 ข้อ จำนวน 52-69 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30-57.50 และ**ด้านการประยุกต์ใช้ข้อมูล** พบว่า อยู่ในระดับค่อนข้างง่าย พบจำนวน 9 ข้อ จำนวน 66-73 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00-60.80 จากผลของการประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากพบว่า กลุ่มผู้ปกครองมีระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากในระดับค่อนข้างง่ายในทุกด้าน หรือแปลผลได้ว่า ผู้ปกครองมีความสามารถในการเข้าถึง เข้าใจ ประเมินและประยุกต์ใช้ข้อมูลด้านสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

2.2 ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพช่องปากในกลุ่มผู้ปกครอง พบว่า **การทำความสะอาดช่องปากอย่างถูกวิธี** พบว่า ผู้ปกครองตอบถูก จำนวน 9 ข้อ จำนวน 63-100 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50-83.30 และขณะเดียวกัน มีคนตอบด้วยความไม่แน่ใจ จำนวน 3 ข้อที่มีคะแนนสูง จำนวนคน 42-56 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00-46.70 **การตรวจเช็คความผิดปกติในช่องปากเบื้องต้นด้วยตนเอง** พบว่า ผู้ปกครองตอบถูก จำนวน 10 ข้อที่มีคะแนนสูงสุด จำนวน 50-102 คน คิดเป็นร้อยละ 41.70-85.00 มีการตอบแบบไม่แน่ใจ 2 ข้อที่มีคะแนนสูงสุด จำนวน 42-50 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00-41.70 และ **การแยกแยะอาหารที่เป็นกลุ่มเสี่ยงของโรคฟันผุ** พบว่า ผู้ปกครองตอบถูก จำนวน 12 ข้อที่มีคะแนนสูง จำนวน 56-101 คน คิดเป็นร้อยละ 46.70-84.20 และ**การเลือกใช้บริการด้านทันตกรรมสวยงาม** พบว่า ผู้ปกครองตอบถูก จำนวน 9 ข้อที่มีคะแนนสูง จำนวน 66-97 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00-80.80 และตอบไม่แน่ใจ 3 ข้อ จำนวน 56-67 คน คิดเป็นร้อยละ 46.70-55.80 แสดงให้เห็นว่า ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพช่องปากในกลุ่มผู้ปกครอง มีความรู้ที่ถูกต้องจำนวนร้อยละสูงกว่า คนที่มีความรู้ผิดหรือไม่รู้ และสูงกว่ากลุ่มที่ไม่แน่ใจในความรู้ที่ตัวเองมี

3. พิจารณาเปรียบเทียบคะแนนรวมเฉลี่ยระหว่างกลุ่มนักเรียนและผู้ปกครอง พบว่า 1) นักเรียนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากโดยรวมทั้ง 4 ด้านจากข้อคำถาม 54 ข้อ อยู่ในระดับสูงด้วยค่าเฉลี่ย 162.18 (SD.=22.97) ในขณะที่ผู้ปกครองมีความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากโดยรวมอยู่ในระดับสูงเช่นกันและมีคะแนนสูงกว่าในกลุ่มนักเรียนด้วยค่าเฉลี่ย 167.42 (SD.=26.75) และ 2) นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพช่องปากโดยรวมทั้ง 4 ด้านรวม 48 ข้อ มีความรู้ที่อยู่ในระดับที่ตอบถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ด้วยค่าเฉลี่ย 85.00 (SD.=15.53) ในขณะที่

ผู้ปกครองมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพช่องปากโดยรวมอยู่ในระดับที่ตอบถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ด้วยค่าเฉลี่ยซึ่งต่ำกว่าในกลุ่มนักเรียนด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 82.54 (SD.=18.21)

ข้อเสนอแนะ

1. นักวิชาการ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับ นักวิชาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ควรพิจารณาเนื้อหาหลักสูตรการเรียนรู้อายวิชาสุขศึกษาในระดับชั้นป.1-ม. 6 ในรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาด้านสุขภาพช่องปากใหม่ โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นวัยที่ร่างกายจะต้องเจริญเติบโตและสวยงาม เพราะปากเป็นด่านแรกในการบริหารจัดการอาหารเข้าสู่ร่างกาย ถ้าระบบสุขภาพช่องปากดี การบดเคี้ยวดี ย่อมส่งผลต่อสุขภาพและโรคอื่นในร่างกายคน จะส่งผลให้เกิดโรคได้น้อยเช่นกัน เพราะระบบการย่อยอาหารจะถ้าระบบดี จะทำให้กระบวนการดูดซึมและนำสารอาหารและวิตามินต่างๆ ไปเลี้ยงร่างกายได้อย่างเหมาะสมกับสภาพร่างกายแต่ละบุคคล

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชาสุขศึกษาและเป็นรายวิชาที่สำคัญสำหรับการเจริญเติบโตของมนุษย์ทั้งด้านจิตใจและร่างกาย เนื้อหาการจัดการเรียนการสอนควรมีเรียบเรียงให้เห็นเป็นภาพรวมจากเซลล์มนุษย์ที่มีชีวิตและดำเนินชีวิตในสังคมได้ดี ดังนั้นผู้สอนและสาขาการสอนควรจะสอดคล้องกับวุฒิการศึกษาและความรู้และประสบการณ์ตรงของผู้สอนรายวิชานี้โดยเฉพาะ

3. สำหรับระดับมหาวิทยาลัย ในกลุ่มสาขาสุขภาพ ในหลักสูตรสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ ควรมีการปรับปรุงรายวิชาสุขศึกษาซึ่งเป็นรายวิชาพื้นฐานที่สำคัญ โดยสอดแทรกประสบการณ์การส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก ให้กับนิสิตนักศึกษาครู รวมถึงในวิชาพื้นฐานของนักศึกษาสาขาทันตแพทยศาสตร์ ได้เรียนรู้และต่อยอดสู่การเรียนสาขาสุขภาพในกลุ่มต่างๆได้

4. ในแต่ละโรงเรียนควรมีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสุขศึกษาด้วยกระบวนการรอบรู้ด้านสุขภาพและด้านอื่นๆ โดยนำโปรแกรมการสอนในงานวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักเรียนรู้ด้วยตัวเองในด้านสุขภาพได้อย่างเป็นระบบ สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

5. นักวิชาการและนักวิจัยด้านสุขภาพและด้านการศึกษาสามารถนำเครื่องมือแบบสอบถามความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากและแบบวัดความรู้ด้านสุขภาพช่องปากครั้งนี้ไปใช้ในการประเมินก่อนและหลังจัดการเรียนรู้หรือโปรแกรมส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากของเด็กกลุ่มวัยเรียนและกลุ่มวัยผู้ใหญ่ได้เช่นกัน

6. ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจจะทำการศึกษาเชิงลึกสำหรับกลุ่มนักเรียนและผู้ปกครองที่มีผลคะแนนอยู่ในระดับสูงว่ามีแนวทางปฏิบัติที่ดียังไงในด้านการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากด้วยตนเองได้อย่างไร โดยเฉพาะกับผู้ปกครองและนักเรียนที่เป็นครอบครัวเดียวกันมีการถ่ายทอดหรือพึ่งพาช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างไรในการช่วยเพิ่มระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากในครั้งนี้

การพัฒนาโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากเพื่อลดปัญหาโรคในช่องปาก ในเด็กและครอบครัว: การวิจัยปฏิบัติการชุมชน

บทคัดย่อ

โรคฟันผุ โรคเหงือกและโรคปริทันต์ในเด็กสูงขึ้นและร้อยละ 50 สาเหตุเกิดจากพฤติกรรมทางทันตสุขภาพในการวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปากโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และ 2) พัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปาก ผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครูที่สอนรายวิชาสุขศึกษาและทันตแพทย์จาก 3 โรงเรียนและทันตแพทย์ในพื้นที่จังหวัดรวม 14 คน เข้าร่วมประชุมสัมมนาเพื่อทำความเข้าใจและร่วมจัดทำร่างโปรแกรมฯ และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคคำถามเพื่อสร้างคุณค่า (Appreciative Inquiry) ในการ เทคนิคการสัมภาษณ์ การอภิปราย การสร้างภาพมโนทัศน์ร่วมกัน ส่วนกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูที่บูรณาการเนื้อหาความรู้ด้านสุขภาพช่องปากในวิชาสุขศึกษา 20 คาบใน 1 เทอม ได้แก่ นักเรียนชั้น ม.1 และ ม.4 รวม 180 คนจาก 3 โรงเรียนและผู้ปกครอง 120 คนรวม 300 คน เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามความรู้ด้านสุขภาพอนามัยช่องปากแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ 54 ข้อมีค่าความเชื่อมั่นของครอนบาคเท่ากับ .98 และแบบวัดความรู้ถูกผิด 36 ข้อที่มีค่าความเชื่อมั่นช่วง .55-.78 วิเคราะห์ข้อมูลหลังสิ้นสุดการสอนด้วยสถิติเชิงพรรณนา จำนวน ร้อยละและค่าเฉลี่ย

ผลวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารและครูได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ต่อการเป็นครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสุขศึกษา และพลศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชา "ความรู้สุขภาพช่องปาก" 2) เห็นคุณค่าของรายวิชาสุขศึกษา ที่มีจุดเด่นของวิชาที่ต้องสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีจรรยาบรรณและมีพฤติกรรมอย่างคนรอบรู้ด้านสุขภาพ เพื่อสามารถดูแลสุขภาพตนเองและคนใกล้ชิดได้ 3) ได้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก ที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นเวลา 1 เทอมซึ่งเป็นโปรแกรมที่บูรณาการเนื้อหาความรู้ด้านสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ให้เข้ากับเนื้อหาเดิมของแผนการสอนในรายวิชาสุขศึกษาที่มีตัวชีวิตเป็นตัวกำหนดเนื้อหาในการสอน และ 4) ภายหลังที่มีโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนด้วยเนื้อหาความรู้ด้านสุขภาพไปสอน 1 เทอม พบว่า นักเรียนมีระดับความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 40.55(SD.=4.26) และมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับสุขภาพช่องปากโดยรวมอยู่ในระดับที่ตอบถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ด้วยค่าเฉลี่ย 21.25 (SD.=4.56) และผู้ปกครอง มีระดับความรู้ด้านสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับค่อนข้างสูงเช่นกัน ด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 41.84 (SD.=35) และมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับสุขภาพช่องปากโดยรวมอยู่ในระดับที่ตอบถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ด้วยค่าเฉลี่ย 20.64 (SD.=5.17)

ข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นนโยบายและเป็นแนวทางสำหรับบุคลากรสุขภาพในการส่งเสริมโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพให้ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดในเขตเมือง ซึ่งเป็นผลมาจาก การบูรณาการระหว่างระบบการศึกษาและวิชาชีพทันตแพทย์ ทำให้บุคลากรทางการศึกษามีความรู้ด้านสุขภาพช่องปากอย่างเป็นระบบ รวมถึงได้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพช่องปากแก่ผู้เรียนและครอบครัว ที่บูรณาการเข้ากับเนื้อหาในวิชาสุขศึกษา 1 ภาคการศึกษา

คำสำคัญ: การพัฒนาโรงเรียน, โรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก, สุขภาพช่องปาก, โรคปริทันต์, เด็กและครอบครัว, การวิจัยปฏิบัติการชุมชน

Development of Oral Health Literate School for Decreasing Oral Health Disease of School Age Children and Family: Community Action Research

Abstract

The caries, gum disease and periodontitis in children were 50% higher and caused by healthy dental behaviors. The purposes of this action research were to develop the oral health literate school for decreasing Oral health disease of school age children and family based on community action research, and to develop a learning program on oral health literacy for improvement oral hygiene of teachers, students, and families. The research participants included total of 14 the school director, deputy director of academic affairs and the health education teachers from 3 schools and the 3 dentists. The qualitative data was collected by using interview tools, discussion, and narrative experience and to create value (Appreciative Inquiry: AI). The total of 300 samples in participated teaching of the health education teachers were 180 of high school student grade 7 and 10, and 120 their parents. The quantitative data was collected by 4 rating scales of 54 items related oral health literacy with Cronbach alpha .98 and the oral health knowledge test of 36 items with reliability during .55-.78. The data were analyzed by descriptive statistic.

The results show that: 1) the administrator and teacher have well-understood the role of being the Health Education and/or Physical Education teacher which is related to the subject called "Oral health literacy", 2) the administrator and teacher have seen the main core value of Health Education toward instructing student to have critical thinking and behave well like health literate person in order to take care of own self and surroundings' health, 3) the administrator and teachers are granted an oral health management program to be applied in Health Education subject hours for a semester, and 4) after the application of oral health improvement program in Health Education subject for a semester, it is found that the students have the oral literacy level as quite high with mean = 40.55 (SD=4.26), and the oral health knowledge as corrected with mean = 21.25 (SD.=4.56). The parents have the oral literacy level as level as quite high with mean = 41.84 (SD.=35), and the oral health knowledge as corrected with mean = 20.64 (SD.=5.17).

The recommend of this research: All participants can take care healthy oral and transform the good experience of health literate school to be policy of other schools. Integration between the education system and the dental profession sector drive the health literate school systematically. As well as oral health literacy management program will affect to promote smart healthy students and families.

Key words: school development, health literate school, oral health, periodontitis, children and parents, action research

สารบัญเรื่อง (Table of Contents)

บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
สถานการณ์เกี่ยวกับสุขภาพช่องปาก	7
ความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก	9
พัฒนาการของช่วงวัยรุ่น	11
โรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก	11
โปรแกรมการจัดการเรียนรู้	20
บทที่ 3 ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย	23
ด้านวิธีวิจัย	23
ผู้เข้าร่วมวิจัย(ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง)	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บข้อมูล	30
กระบวนการดำเนินการวิจัย	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	40
การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย	40
บทที่ 4 ผลการวิจัย	42
ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1	42
ขั้นตอน 1-2 การเตรียมการและการวางแผน (Preparing and Planning)	42
ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2	48
ขั้นตอนที่ 3 - 5 การปฏิบัติ,การสังเกตและการสะท้อน (Acting, Observing and Reflecting)	48
แผนการสอนกลางสำหรับรายวิชาสุขศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่ 1 และ 4	48
การนำโปรแกรมไปปฏิบัติ (สอน)	53
ผลการประเมินความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากและความรู้สุขภาพช่องปากของนักเรียน	54
ผลการประเมินความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากและความรู้สุขภาพช่องปากของผู้ปกครอง	62
บทที่ 5 การสรุปผลและอภิปรายผล	71
สรุปผลและการอภิปรายผลของการวิจัยขั้นตอนที่ 1-2	71
การอภิปรายผลการศึกษาขั้นตอนที่ 1-2	72
สรุปผลและการอภิปรายผลการศึกษาขั้นตอนที่ 3-5	73
การอภิปรายผลการศึกษาขั้นตอนที่ 3-5	75
ข้อเสนอแนะ	76
เอกสารอ้างอิง	77
ภาคผนวก- คำถามการวิจัย แบบสอบถามและแผนการสอนกลาง	81

สารบัญตาราง (List of Tables)

	หน้า
ตาราง 1 ร้อยละของโรคฟันผุ มีฟันผุ/ถอน/อุด และมีสภาวะปริทันต์อักเสบตามกลุ่มอายุต่าง ๆ	7
ตาราง 2 รายละเอียดเกี่ยวกับพุทธรักษา	21
ตาราง 3 รายละเอียดเกี่ยวกับจิตพิสัย	21
ตาราง 4 รายละเอียดเกี่ยวกับทักษะพิสัย	22
ตาราง 5 รายงานผลการเข้าร่วมสัมมนาโครงการวิจัย "การพัฒนาโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก ในวัยรุ่นและผู้ปกครอง"	42
ตาราง 6 คุณลักษณะทั่วไปของนักเรียน	54
ตาราง 7 ผลการศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก (n = 180)	55
ตาราง 8 ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพช่องปาก (n=180 คน)	59
ตาราง 9 คุณลักษณะทั่วไปของผู้ปกครอง (n = 120)	62
ตาราง 10 ผลการศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากของผู้ปกครอง (n=120 คน)	64
ตาราง 11 ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพช่องปากของผู้ปกครอง (n=120 คน)	68

สารบัญประกอบ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

7